

Ár 2012, föstudaginn 7. desember er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Elísabet Júlíusdóttir og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 114/2012:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 22. júní 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 21. júní 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 22. júní 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 4. október 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 7. desember 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 2. apríl 2001 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 1.200.000, gefið út af A, til varnaraðila. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Þann 2. apríl 2001 undirritaði A skjalið „Lánsúmsókn, fylgiskjal með skuldabréfi nr. X“. Sóknaraðili og B undirrituðu skjalið einnig en undirskriftir þeirra eru ekki dagsettar. Fram kom á skjalinu að fjárhæð lánsins væri 1.200.000. Því yrði ráðstafað til að greiða upp vísaskuld. Þá var greiðslumat á skjalinu þar sem ráðstöfunartekjur fjölskyldu voru kr. 5.049.464 árlega og kr. 420.789 mánaðarlega, greiðslubyrði af öðrum lánnum var kr. 1.847.201 árlega og kr. 153.933 mánaðarlega, greiðslubyrði af nýju láni var kr. 436.683 árlega og kr. 36.390 mánaðarlega. Greiðslubyrði samtals var kr. 2.283.884 árlega og kr. 190.324 mánaðarlega. Áætlaður framfærslukostnaður og önnur útgjöld voru kr. 1.785.624 árlega og kr. 148.802 mánaðarlega. Ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána voru kr. 979.956 árlega og kr. 81.663 mánaðarlega. Þá var matsverð eigna alls kr. 22.022.410, skuldir alls kr. 16.806.870 og hrein eign kr. 5.215.540.

Eftirfarandi yfirlýsing kom fram á skjalinu: „*Undirrituðum hefur verið kynntur réttur ábyrgðarmanna/veðsala til að óska eftir mati á greiðslugetu umsækjanda. Við erum reiðubúnir til að gangast í sjálfskuldarábyrgð/lána veð til tryggingar láni sem kann að verða veitt á grundvelli umsóknar þessarar og greiðslumats. Við höfum kynnt okkur fræðslubækling um sjálfskuldarábyrgðir.*“ Á eftir yfirlýsingunni var hægt að haka við eftirfarandi: „*Við óskum eftir greiðslumati.*“ Ekki var hakað við umræddan valmöguleika.

Fyrir liggur ódagsett kvittun þar sem fram kemur að sóknaraðili hafi greitt vegna skuldabréfs X kr. 628.490. Er kvittunin stimpluð af FF.

Sóknaraðili gekkst ásamt C, í sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. Y, að fjárhæð kr. 790.000, útgefnu af B. Skuldabréfið var afskrifað 30. apríl 2007 og ábyrgð sóknaraðila felld niður. Þegar bréfið var gert upp var það sent lántaka í frumriti og ekki er til afrit af því hjá varnaraðila.

Þann 8. júlí 2002 var skjalið „Lánsúmsókn, fylgiskjal með skuldabréfi nr. Y“ undirritað af B sem umsækjanda. Sóknaraðili undirritaði skjalið einnig en undirritun hennar er ódagsett. Fram kom að láninu yrði ráðstafað til að greiða niður heimild Z, vísa, greiðsluþjónustureikning Þ og vanskil á X. Gert var ráð fyrir greiðslumati á skjalinu en reitir þess efnis hafa ekki verið fylltir út. Eftirfarandi yfirlýsing kemur fram á skjalinu: „*Undirrituðum hefur verið kynntur réttur ábyrgðarmanna/veðsala til að óska eftir mati á greiðslugetu umsækjanda. Við erum reiðubúnir til að gangast í sjálfskuldarábyrgð/lána veð til tryggingar láni sem kann að verða veitt á grundvelli umsóknar þessarar og greiðslumats. Við höfum kynnt okkur fræðslubækling um sjálfskuldarábyrgðir.*“ Á eftir yfirlýsingunni var hægt að haka við eftirfarandi: „*Við óskum eftir greiðslumati.*“ Ekki var hakað við umræddan valmöguleika.

Fyrir liggur kvittun dagsett 14. desember 2006 þar sem fram kemur að sóknaraðili hafi greitt kr. 400.000 vegna skuldabréfs nr. Y. Er kvittunin stimpluð af F.

Þann 2. mars 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila þar sem óskað var eftir að umræddar ábyrgðarskuldbindingar yrðu skoðaðar og rökstudd afstaða tekin til gildis þeirra. Varnaraðili kvað ábyrgð á skuldabréfi nr. X gilda. Hins vegar hefði ábyrgð sóknaraðila á bréfi nr. Y verið afskrifuð þann 30 apríl 2007 og ábyrgðin felld niður, með því að sóknaraðili greiddi kr. 400.000 inn á bréfið.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 21. júní 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst endurgreiðslu á uppgjöri á skuldabréfi nr. Y kr. 400.000 ásamt vöxtum og skuldabréfi nr. X kr. 628.490 ásamt vöxtum. Sóknaraðili telur að ekki hafi verið staðið löglega að greiðslumati á aðalskuldurum á umræddum skuldabréfum.

Vegna skuldabréfs nr. Y vísar sóknaraðili til þess að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat á aðalskuldara og ábyrgðarmaður hafi ekki afþakkað greiðslumatið skriflega. Vegna skuldabréfs nr. X bendir sóknaraðili á að ekki hafi verið skráð dagsetning við undirskriftir ábyrgðarmanna. Bankinn hafi ekki tryggt nægilega að sóknaraðili væri upplýst um fjárhagsstöðu aðalskuldara við stofnun umræddra skulda.

Sóknaraðili telur rétt að fram komi að hún hafi verið í góðri trú um að bankinn gerði allt samkvæmt gildandi reglum. Það hafi ekki verið fyrr en í byrjun árs 2012 að sóknaraðili hafi séð umfjöllun í fjölmiðlum um svipað mál að hún hafi áttað sig á því að hugsanlega hafi verið brotið á henni varðandi lögmæti ábyrgðarskuldbindinga og ætti hún því hugsanlega rétt til endurgreiðsna.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varðandi skuldabréf nr. X vísar varnaraðili til þess að fyrir neðan undirritun sóknaraðila á lánsúmsókn sé reitur undir heitinu „Undirskrift lántaka“ og hafi hann verið fylltur út með dagsetningu, þeirri sömu og sé á skuldabréfinu sjálfu eða 2. apríl 2001. Þá séu öll önnur fylgigögn með sömu dagsetningu og því unnt að leiða að því líkur að ábyrgðarmenn og þar með sóknaraðili og lántaki hafi skrifað undir öll gögn á sama tíma.

Varnaraðili telur ekki unnt að fallast á röksemdir sóknaraðila. Samkvæmt vinnureglum bankans hafi ekki verið unnt að greiða út lán án undirritunar lánsúmsóknar og virðist það vera hending ein að dagsetningu hafi vantað í reitinn hjá undirritun ábyrgðarmanns og aðeins rituð dagsetning hjá undirritun lántaka. Byggir bankinn kröfu sína um höfnun á kröfum sóknaraðila á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við ábyrgðartöku sóknaraðila, séu atvik virt heildstætt.

Varðandi skuldabréf nr. Y vísar varnaraðili til þess að á lánsúmsókn komi fram að ekki hafi verið óskað eftir greiðslumati. Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi skrifað undir eftirfarandi texta: „Undirrituðum hefur verið kynntur réttur ábyrgðarmanna/veðsala til að óska eftir mati á greiðslugetu umsækjanda. Við erum reiðubúnir til að gangast í sjálfskuldarábyrgð/lána veð til tryggingar láni sem kann að verða veitt á grundvelli úmsóknar þessarar og greiðslumats. Við höfum kynnt okkur fræðslubækling um sjálfskuldarábyrgðir.“ Varnaraðili vísar til þess að ekki hafi verið hakað við þann kost að greiðslumat yrði framkvæmt.

Vísar varnaraðili til þess að í 1. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé kveðið á um að fjármálafyrirtæki beri að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Þá sé í 1. másl. 3. mgr. sömu greinar kveðið á um að þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. sé fjármálafyrirtæki skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns nemur meira en kr. 1.000.000.

Varnaraðili telur að með vísan til yfirlýsingar þeirrar sem sóknaraðili riti undir sé hún nægilega upplýst um rétt sinn til þess að óska eftir greiðslumati og að lántaki hafi veitt leyfi til að honum yrði kynnt niðurstaða þess. Allt að einu undirriti sóknaraðili lánsúmsókn sem skýrlega beri með sér að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat og haki ekki við þann kost. Telja verði að sóknaraðili hafi þannig staðfest að ekki væri óskað eftir greiðslumati. Sé ekki vitað til þess að sóknaraðili hafi fyrr en með málskoti til úrskurðarnefndar haft staðhæfingar um annað, eða þegar rúm fimm ár hafi verið liðin frá uppgjöri ábyrgðaraðila á ábyrgð sinni. Telur varnaraðili að sóknaraðili geti ekki haldið því fram nú að vilji hennar hafi staðið til þess að greiðslumat yrði gert í upphafi, einkum þegar litið sé til þeirra leiðbeininga sem hún hafi sannanlega fengið áður en hún hafi gengist undir skuldbindinguna. Varnaraðili telur þannig að við ábyrgðartökuna hafi ekki stofnast skylda að framkvæma

greiðslumat. Tómlæti sóknaraðila við það að halda fram hinu gagnstæða renni enn frekari stoðum undir þá túlkun.

Byggir varnaraðili kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna. Í ljósi framangreinds sé farið fram á að kröfum sóknaraðila um niðurfellingu ábyrgða á skuldabréfum nr. Y og X, verði hafnað.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila á skuldabréfum nr. X og Y og endurgreiðslu greiðslu vegna þeirra sem sóknaraðili innti af hendi, annars vegar kr. 628.490 vegna skuldabréfs nr. X og hins vegar kr. 400.000 vegna skuldabréfs nr. Y.

Krafa sóknaraðila samkvæmt skuldabréfi nr. X virðist byggja á samkomulagi um notkun sjálfskuldarábyrgða, dags. 27. janúar 1998. Umrætt samkomulag er undirritað af Sambandi íslenskra viðskiptabanka f.h. viðskiptabanka. Var FF einn þessara viðskiptabanka og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. Samkomulag um notkun sjálfskuldarábyrgða tók m.a. til sjálfskuldarábyrgða á skuldabréfum, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Í 1. mgr. 3. gr. samkomulagsins var mælt fyrir um að fjármálafyrirtæki bæri að meta greiðslugetu greiðanda væri sjálfskuldarábyrgð sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu og ábyrgðarmaður óskaði eftir slíku mati. Samkvæmt 2. mgr. 3. gr. var fjármálafyrirtæki þó skylt að greiðslumeta greiðanda þegar óskað var sjálfskuldarábyrgðar til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu sem nam meira en kr. 1.000.000. Tryggt skyldi að ábyrgðarmaður gæti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengist í ábyrgð enda lægi fyrir að greiðandi hefði samþykkt það, sbr. 3. mgr. sömu greinar.

Í málinu liggur fyrir skjalið „Lánsúmsókn, fylgiskjal með skuldabréfi X“ sem sóknaraðili skrifaði undir. Á skjalinu er mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X. Þar kemur fram að ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána voru kr. 81.663 mánaðarlega og kr. 979.956 árlega. Í ljósi þessa hefur varnaraðili uppfyllt skyldur sínar samkvæmt 1. og 2. mgr. 3. gr. samkomulagsins.

Undirskrift sóknaraðila á skjalið er ekki dagsett. Við mat á því hvort skilyrði 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun sjálfskuldarábyrgða telst uppfyllt, verður að telja að það hafi verið á ábyrgð sóknaraðila sjálfrar, sem skrifaði undir umrætt skjal, að dagsetja undirskrift sína. Þar sem hún gerði það ekki og þar sem hún hefur ekki fært fram gögn því til stuðnings að skrifað hafi verið undir skjalið eftir að hún gekkst í ábyrgðina verður ekki á því byggt, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 36/2012 og 144/2012. Þegar af þeirri ástæðu verður ekki talið að forsendur séu til að ógilda ábyrgð sóknaraðila með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Ber því einnig að hafna kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu kr. 628.490 vegna skuldabréfs nr. X.

Þá verður vikið að kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu þess fjár sem hún greiddi samkvæmt skuldabréfi nr. Y þann 14. desember 2006.

Krafa sóknaraðila um endurgreiðslu ofgreidds fjár stofnaðist í tíð laga nr. 14/1905 um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda en samkvæmt 28. gr. laga nr. 150/2007 um sama efni gilda þau lög einvörðungu um þær kröfur sem stofnast eftir

gildistöku þeirra. Samkvæmt 1. mgr. 5. gr. laga nr. 14/1905 telst fyrningarfrestur frá þeim degi er krafa varð gjaldkræf. Krafa sóknaraðila á hendur varnaraðila varð gjaldkræf þann 14. desember 2006, þegar sóknaraðili greiddi kr. 400.000 vegna skuldabréfs nr. Y, sbr. kvittun þess efnis, dags. 14. desember 2006 sem stimpluð er af F. Samkvæmt 5. tölul. 3. gr. laganna fynnist krafa um endurgjald sem maður hefur greitt í rangri ímyndun um skuldbindingu á fjórum árum. Verður því að telja að krafa sóknaraðila til endurgreiðslu kr. 400.000 vegna skuldabréfs nr. Y hafi fyrnst þann 14. desember 2010. Þegar af þessari ástæðu ber að hafna kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu á uppgjöri á skuldabréfi nr. Y kr. 400.000 ásamt vöxtum, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 41/2012. Verður því ekki fjallað efnislega um gildi þeirrar ábyrgðarskuldbindingar sem sóknaraðili gekkst í á skuldabréfinu.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Öllum kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 7. desember 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Elísabet Júlíusdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir